

HRVATSKI SABOR

692

Na temelju članka 80. Ustava Republike Hrvatske, Hrvatski sabor na sjednici 19. ožujka 2002., donio je

STRATEGIJU

NACIONALNE SIGURNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE

UVOD

1. Dokument »Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske« predstavlja, sukladno s Ustavom Republike Hrvatske, konceptualni dokument u kojem Hrvatski sabor, kao najviša politička i zakonodavna institucija, utvrđuje i prihvaća političke stavove o temeljnim pitanjima nacionalne sigurnosti. Ovaj dokument osigurava jedinstvene osnove za kreiranje i provedbu sustavnih institucijskih rješenja, kao i mjera i aktivnosti u pogledu reagiranja na opće sigurnosne izazove i konkretne oblike ugrožavanja Republike Hrvatske. Konceptualna rješenja postavljena u ovom dokumentu izraz su, primarno, projekcije četiriju temeljnih čimbenika: (1) sadašnje geopolitičke pozicije Republike Hrvatske – koju obilježava odlučno nastojanje za približavanjem i ulaskom u euro-atlantske i europske sigurnosne organizacije, (2) stanja na području sigurnosnih izazova i rizika za Republiku Hrvatsku, (3) stanja sustava i uspješnosti realizacije funkcije nacionalne sigurnosti, te (4) raspoloživih resursa.

2. Pod nacionalnom sigurnošću Republike Hrvatske razumijevaju se: (1) određeno (postignuto ili projektirano) stanje sigurnosti, (2) funkcionalno područje djelovanja različitih sigurnosnih institucija, zajedno s ukupnim društvenim nastojanjima na polju postizanja sigurnosnih ciljeva, te (3) same institucije sigurnosti, povezane u uređeni sustav odnosa. Republika Hrvatska nastoji izgrađivati stanje nacionalne sigurnosti u kojem će biti osigurani njena sloboda, suverenost i teritorijalni integritet u okvirima međunarodno prihvaćenih aranžmana, ljudske slobode i prava njenih građana, politička i socijalna stabilnost društva, stabilan ekonomski razvoj u uvjetima slobode tržišta i poduzetništva, funkcioniranje pravne države, unutarnji red i osobna sigurnost građana, te zdravi i stabilni ekološki uvjeti. U navedenom smislu, nacionalna sigurnost može se definirati kao stanje zaštićenosti temeljnih vrijednosti društva i na njima zasnovanih institucija.

I. SIGURNOSNO OKRUŽJE I IZAZOVI REPUBLIKE HRVATSKE

3. Današnji svijet odlikuje se brzim i dinamičnim promjenama u međunarodnim odnosima. Iako je nakon propasti bipolarnoga svjetskog poretka, očuvana svjetska struktura kolektivne sigurnosti kroz sustav *Organizacije ujedinjenih naroda*, odnosi među vodećim akterima međunarodnih odnosa temeljito su izmijenjeni. Većinu događaja na gospodarskom, obrambenom, sigurnosnom, socijalnom i drugim područjima određuju dva proturječna procesa. S jedne je strane, globalizacija, kao proces integracije raznorodnih upravljačkih sustava i kultura u jednu cjelinu, zbog koje dolazi do objedinjavanja vrijednosnih sustava, pravnih poredaka i tehnologija. Nasuprot globalizaciji, odvija se proces jačanja pojedinačnih identiteta svake vrste – nacionalnih, regionalnih, kulturnih, vjerskih i drugih. Republika Hrvatska dio je te nove realnosti, u čijem oblikovanju – sukladno s vlastitim mogućnostima i interesima – želi aktivno sudjelovati. U takvim okolnostima sve više dolazi do izražaja načelo o nedjeljivosti sigurnosti – nema jačanja vlastite sigurnosti na račun tuđe sigurnosti. Jednako tako, nema učinkovitog sraza s rizicima i prijetnjama bez uzajamne suradnje i pomoći. Novi izazovi traže nova rješenja.

4. Sigurnosno okruŹje Republike Hrvatske uvjetovano je određenim faktorima koji imaju presudan utjecaj na njezin sadašnji položaj. Prije svega, Hrvatska je tranzicija prema demokratskom društvenom uređenju i tržišnome gospodarstvu bila u svojoj prvoj dionici obiljeŹena oruŹanom agresijom, s ciljem onemogućavanja stjecanja hrvatske neovisnosti. Većina gospodarskih poteškoća s kojima smo danas suoćeni, kao i većina sigurnosnih rizika, uzrokovani su, više ili manje izravno, upravo navedenom okolnošću. Usprkos tome, sigurnosno okruŹje danas je povoljnije nego ikad u zadnjih deset godina.

5. Nestabilnost dijela okruŹja, koje je tek pred početkom društveno-gospodarske tranzicije, predstavlja sigurnosni izazov za Republiku Hrvatsku. Međutim, ta nestabilnost više ne predstavlja izravnu sigurnosnu prijetnju.

6. Više od šest godina od potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, Bosna i Hercegovina se i dalje nalazi pod intenzivnim upravljaćkim nadzorom međunarodne zajednice. Centralna državna administracija ne funkcionira na razini potrebnoj za uspješno upravljanje državom. PoloŹaj hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini, između ostalog, osjetljiv je i zbog same činjenice njegove malobrojnosti. Povratak prognanika i izbjeglica – jedan od glavnih uvjeta za normalizaciju života i društva u cjelini – ne odvija se ravnomjerno. Prisutan je oćit nerazmjer među entitetima.

7. Savezna Republika Jugoslavija, koja je u proteklih deset godina bila glavni uzroćnik regionalne nestabilnosti, nakon parlamentarnih i predsjednićkih izbora u listopadu 2000. godine, više ne predstavlja izravnu sigurnosnu prijetnju, nego potencijalnog partnera. Bilateralni odnosi su normalizirani i opravdano se oćekuje njihov razvoj, putem razlićitih oblika bilateralne i regionalne suradnje. Izrastanje ćitavog prostora Jugoistoćne Europe u zonu partnerstva, stabilnosti i gospodarskog napretka, zahtijevat će aktivnije sudjelovanje Republike Hrvatske.

8. Hrvatsko okruŹenje takoder ćine i stabilne i konsolidirane demokracije. Jedne se nalaze u visokom stupnju tranzicije, neposredno pred stjecanjem ćlanstva u Europskoj uniji. Mađarska je od 1999. godine ćlanica NATO-a, što predstavlja znaćajan doprinos regionalnoj stabilnosti. Druge su matica europskih integracija, odnosno euro-atlantskih asocijacija. Sve te zemlje predstavljaju vaŹno tržište za hrvatsku robu i usluge te ključni su partneri u svakom pogledu. Postojeća otvorena pitanja nisu u proteklom desetljeću predstavljala zapreku intenzivnoj komunikaciji Republike Hrvatske s tim prostorom.

9. Širenje Europske unije i NATO-a predstavlja za Hrvatsku najznaćajniji međunarodni proces. Pristupanje objema integracijama jest jedan od najvaŹnijih nacionalnih ćiljeva. Hrvatska u potpunosti dijeli i podupire vrijednosti i ćiljeve na kojima su EU i NATO utemeljeni. Od vremena nastanka, ove su strukture bile jamac mira, stabilnosti, društvenog razvoja, ljudskih prava i gospodarskog rasta. Povezanost ovih dvaju sustava i komplementarnost njihovih mehanizama i procedura u području vojno-politićke suradnje i sigurnosti, sustavno se proširuje i jaća. Zajednićka europska sigurnosno – obrambena politika Europske unije zasnovana je na izravnoj suradnji s NATO-om, bez ugroŹavanja autonomije i jedne organizacije. Znaćenje i pozitivan ućinak toga procesa vidljivi su na primjeru Poljske, Mađarske i Ćeške. Za Hrvatsku, ćlanstvo u EU i NATO-u pruŹa jedinstvenu povijesnu prigodu za oćuvanje i jaćenje demokracije, zaštitu neovisnosti, kao i neogranićene mogućnosti gospodarskog napretka.

10. Uza sve recentne i aktualne izazove i krize, uvjeti za daljnji razvoj i širenje demokracije i slobodnog tržišta, nikad nisu bili povoljniji. Postojeća suradnja i transparentnost u vojnim odnosima podiŹu kvalitetu odnosa i jaćaju povjerenje među državama. Nestankom blokovskoga vojnog rivalstva nestao je i rizik izbijanja vojnog sukoba većih razmjera.

11. Napretku unatoć, brojni izazovi preostaju u Europi i svijetu. Dinamika lokalnih i regionalnih kriza koje ćesto i iznenadno izbijaju, neprestano prijeti prelićevanjem. Fenomen

globalizacije donosi sa sobom niz novih sigurnosnih izazova, nepoznatih bipolarnom svjetskom poretku. Širenje (proliferacija) oružja za masovno uništavanje – nuklearnoga, kemijskog i bakteriološko-biološkog – organizirani međunarodni kriminal, izbjegličko-prognaničke krize, etnički sukobi, neki su od najvažnijih. Države, međunarodne organizacije i nadnacionalne integracije intenzivno razvijaju kapacitete za odgovor na navedene izazove. U tijesnoj vezi s ovim pojavama jest progresivni razvoj međunarodnoga prava, koje se proteže na nova područja i biva tumačeno na novi način.

12. Terorizam kao globalna prijetnja najizravnije naglašava važnost načela nedjeljivosti sigurnosti. Mada se na njegovu opasnost učestalo i sustavno upozoravalo u protekloj dekadi, stvarnim je globalnim izazovom terorizam postao nakon napada na Sjedinjene Američke Države, 11. rujna 2001. Bez odgovarajuće suradnje čitave međunarodne zajednice, terorizam kao globalna prijetnja neće biti iskorijenjen. Iako nije izravno ugrožena, Hrvatska u potpunosti podupire napore i ciljeve Međunarodne antiterorističke koalicije, predvođene Sjedinjenim Američkim Državama. Hrvatska, sukladno s vlastitim mogućnostima, u koordiniranim naporima s međunarodnom zajednicom, Koaliciji pruža aktivnu potporu. Riječ je o strateškom opredjeljenju za zajedničke vrijednosti, ciljeve i sredstva.

13. Sigurnosni položaj Republike Hrvatske određen je njezinom novijom poviješću, njezinom multiregionalnom pripadnošću i njezinim integracijskim nastojanjima i perspektivama. I dok novija povijest predstavlja opterećujući čimbenik nacionalne sigurnosti shvaćene u njezinom najširem smislu, integracijske su perspektive jedinstvena povijesna prigoda za njezino jačanje i za uklanjanje svih posljedica rata i agresije. Potpisivanjem i očekivanim stupanjem na snagu *Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s Europskom unijom*, otvara se jedinstven prostor suradnje i sigurnosti. Realno je očekivati da će u bližoj budućnosti isti institucionalni okvir suradnje s EU imati sve, odnosno većina država sudionica *Procesa stabilizacije i pridruživanja*.

14. Ulaskom Hrvatske u program NATO-a »*Partnerstvo za mir*« nacionalna sigurnost dobila je dodatnu kvalitetu, a instrumenti sigurnosne politike nove sadržaje. *Bilateralni i multilateralni* programi suradnje koji su nam prethodno bili nedostupni, od ulaska Hrvatske u *Partnerstvo* postali su dragocjeno sredstvo usklađivanja Oružanih snaga i čitavoga sigurnosnog sustava s najvišim zapadnim standardima. Konačno, okolnost pripadnosti Hrvatske najmanje trima europskim prostorima prepoznatljivog identiteta — *Srednjoj Europi, Jugoistočnoj Europi i Sredozemlju* – pruža nam mogućnost diverzificiranog i izbalansiranog pristupa u definiranju nacionalne sigurnosne politike, pri čemu sredozemna komponenta Hrvatske predstavlja posebno bogatstvo i identitet.

II. VRIJEDNOSTI I INTERESI REPUBLIKE HRVATSKE

15. Interesi Republike Hrvatske predstavljaju najvažnije i neupitne potrebe hrvatske države, odnosno hrvatskih građana. Nacionalni interesi proizlaze iz najviših vrijednosti Republike Hrvatske koje su utvrđene Ustavom, a to su sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekovog okoliša, vladavina prava i demokracija.

16. Opstanak suverene, neovisne i teritorijalno cjelovite države sa svojim nacionalnim identitetom i temeljnim vrijednostima, te zaštita života i imovine njezinih građana, predstavljaju vitalne interese Republike Hrvatske.

17. Međutim, postoje i drugi interesi koji su važni za sigurnost Republike Hrvatske odnosno, za dobrobit države, hrvatskoga naroda i svih njenih građana. Očuvanje i razvoj demokracije i demokratskih institucija, vladavina prava, gospodarski prosperitet te socijalna pravda, predstavljaju važne interese Republike Hrvatske. Demokratske vrednote, kao što su sloboda, ljudska i manjinska prava i jednakost, predstavljaju integralni dio ovih interesa.

18. Republika Hrvatska smatra da su očuvanje njezinoga kulturnog i povijesnog identiteta, te dobrobit dijelova hrvatskoga naroda u drugim državama važan nacionalni interes.

19. Također, mirno, stabilno i sigurno okružje predstavlja važan interes Republike Hrvatske. Republika Hrvatska smatra da razvoj demokracije i demokratskih vrednota i načela u užoj i široj regiji, širenje Europske unije i NATO-a te međunarodna suradnja, izravno i pozitivno utječu na njezinu nacionalnu sigurnost.

20. Očuvanje i daljnji razvoj međunarodnoga poretka, utemeljenoga na principima pravde, poštovanja međunarodnoga prava te političke i gospodarske ravnopravnosti, od važnoga je interesa za Republiku Hrvatsku.

21. Isto tako, očuvanje i zaštita okoliša, zdravlje i dobrobit svih njezinih građana predstavljaju važne interese Republike Hrvatske.

22. Republika Hrvatska je odgovorna članica međunarodne zajednice, poštuje međunarodno pravo i obveze, te se zalaže za mirno rješenje sporova. Republika Hrvatska je odlučna upotrijebiti sve raspoložive sposobnosti i resurse, uključujući i oružane snage, ako bude neophodno, kako bi zaštitila svoje vitalne nacionalne interese.

III. IZAZOVI, RIZICI I PRIJETNJE REPUBLICI HRVATSKOJ

23. Iako je u neposrednom okružju Republike Hrvatske u ovom trenutku situacija stabilna, potencijalna krizna žarišta koja mogu negativno utjecati na sigurnost i stabilnost Republike Hrvatske i dalje postoje. Premda Republika Hrvatska zasad nije suočena s izravnom prijetnjom, određeni procesi u njezinu okružju predstavljaju sigurnosne rizike koji mogu imati potencijal prerastanja u izravnu prijetnju sigurnosti i stabilnosti Republike Hrvatske.

24. Opasnost vojne prijetnje u regiji će u dužem razdoblju biti značajno smanjena, ali ne i potpuno eliminirana. Vjerojatnost međudržavnoga vojnog sukoba svedena je na minimum, ali i dalje postoji mogućnost nastajanja sukoba niskog intenziteta na određenim područjima u regiji.

25. S obzirom na položaj Republike Hrvatske, na njezinu stabilnost i sigurnost mogu negativno utjecati krize u njezinom neposrednom susjedstvu, ali i u širem području, posebno na području koje obuhvaća južno Sredozemlje/sjevernu Afriku, Bliski istok i Kavkaz. Na navedenim prostorima, koji su destabilizirani krizama, sukobima, te visokim demografskim rastom i smanjivanjem dostupnih resursa (voda, energija), sve je izraženije djelovanje transnacionalnih prijetnji i prenošenje kriza prema europskom kontinentu.

26. Republika Hrvatska se nalazi na području pravaca kojima se europski prostor povezuje s novim energetske izvorima na području Azije (Kavkaz, središnja Azija), pravaca koji povezuju ekonomski razvijene države Zapadne Europe s industrijski nerazvijenim ali resursima bogatim područjem istočne Europe, te na području prometnih pravaca kojima je središnja Europa povezana sa Sredozemljem i s jugoistokom Europe. Mogući sukobi interesa u ovladavanju tranzitnim pravcima pristupa novim resursima ili stjecanju utjecaja na područjima koja su izvor navedenih resursa, ili sukobi interesa država koje posjeduju resurse i država na putovima pristupa resursima, mogu dovesti do pojava širih regionalnih kriza, čime se otvara mogućnost ugrožavanja sigurnosti i stabilnosti Republike Hrvatske.

27. Tranzicijski problemi država na području istočne i jugoistočne Europe: Neizbježne posljedice procesa političke i gospodarske tranzicije u izgradnji parlamentarne demokracije i tržišnoga gospodarstva, su poremećaji i nered u državnom sustavu, pogoršavanje socijalnih prilika i pad životnog standarda stanovništva, sukobljavanje centara moći, te porast kriminala. S obzirom na navedeno, u državama koje prolaze kroz krize izazvane procesom tranzicije, postoji mogućnost unutarnje destabilizacije, a time i promjene politike koja može voditi i prema različitim oblicima međudržavnog revanšizma, te time i porastu mogućnosti međudržavnih sukoba. Kako se u neposrednom, ali i širem okružju Republike Hrvatske nalazi

veliki broj tranzicijskih država, problemi i teškoće unutar njih predstavljaju sigurnosne rizike za cijelu regiju.

28. Problemi koji nastaju kao posljedica negativnih pojava u procesu tranzicije Republike Hrvatske. Poremećaji gospodarskog sustava Republike Hrvatske, korupcija, negativna demografska kretanja, smanjivanje udjela radno aktivne populacije, visoka stopa nezaposlenosti samo su neke od manifestacija takvih pojava.

29. Problemi u funkcioniranju pravosudnog sustava i sporost u rješavanju sudskih postupaka predstavljaju ozbiljni problem koji može značajno utjecati na sigurnost Republike Hrvatske. Takvo stanje potkopava povjerenje građana i gospodarskih subjekata u funkcioniranje države i vladavinu prava.

30. Negativna demografska kretanja već su duže vrijeme prisutna u Republici Hrvatskoj, a do posebnog izražaja su došle u prošlom desetljeću. Ove tendencije predstavljaju opasnost za sigurnost Republike Hrvatske i postaju ograničavajući čimbenik gospodarskog i društvenog razvoja.

31. Pitanja prava i zaštite nacionalnih manjina u državama regije te pokušaj njihovoga jednostranog rješavanja predstavlja potencijalni izvor sukoba među državama, što može izravno utjecati na sigurnost Republike Hrvatske.

32. Granična pitanja nastala kao posljedica raspada bivše SFR Jugoslavije, potencijalni su izvor nestabilnosti. Međutim, osim kao na sigurnosni rizik, Republika Hrvatska na njih gleda i kao na izazov čijim rješavanjem se bitno može pridonijeti regionalnoj stabilnosti.

33. Intenziviranje transnacionalnih prijetnji u regiji i izvan nje – globalni terorizam, organizirani kriminal, izbjegličke krize – neposredno i posredno će utjecati na nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske. Ove pojave, bez obzira je li njihovo izvorište u neposrednom okružju ili izvan njega, realni su sigurnosni rizik za Republiku Hrvatsku. Globalni terorizam predstavlja prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti, čime se ugrožavaju i interesi Republike Hrvatske. Djelovanje organiziranoga kriminala i posljedice koje ono donosi (destabilizacija državnih institucija, narušavanje pravnoga poretka, gospodarski kriminal i korupcija) predstavljaju veliki sigurnosni rizik za Republiku Hrvatsku. Kao značajan sigurnosni rizik treba istaknuti i problem krijumčarenja oružjem, opojnim drogama, ilegalne migracije te trgovina ljudima, osobito ženama i djecom. Republika Hrvatska je, zbog činjenice da se prostorno nalazi na području kojim prolaze krijumčarski pravci iz Azije, Afrike i istočne Europe prema zapadnoj Europi, posebno osjetljiva na ovakvu vrstu ugrožavanja njezine sigurnosti.

34. Navedeni sigurnosni rizici u sebi nose opasnost negativnog utjecaja na državna tijela i institucije Republike Hrvatske na svim razinama, te na ekonomske subjekte u Republici Hrvatskoj. Krajni rezultat ovakvih aktivnosti može dovesti do kriminalizacije društvenih odnosa i intenziviranja pojava oblika terorizma i organiziranog kriminala (ubojstva i drugi oblici nasilnog kriminala), a posebno porasta svih oblika ekonomskog kriminala. Sve navedene negativne pojave, ukoliko se ne poduzmu koraci prema njihovu suzbijanju, mogu dovesti do ugrožavanja osnova političkoga, pravnog i ekonomskog sustava Republike Hrvatske, te ujedno predstavljati katalizator za pojavu i širenje rasizma, ksenofobije i drugih negativnih društvenih procesa.

35. Moguće posljedice prirodnih i tehničko-tehnoloških nesreća u zemlji i regiji, predstavljaju stalni sigurnosni rizik za Republiku Hrvatsku, njezino stanovništvo i materijalna dobra. Posebnu prijetnju životu građana i njihovoj imovini predstavljaju šumski požari, za čiju se prevenciju i borbu svake godine angažiraju veliki ljudski i materijalni resursi.

36. Posebno značajnu opasnost predstavljaju potencijalne tehnološke katastrofe, čiji efekti mogu zahvatiti ne samo teritorij Republike Hrvatske, već i susjedne države. Zbog postojanja zastarjelih i ekološki »prljavih« industrija u zemljama regije, te teških ekoloških posljedica

mogućih ekoloških katastrofa ovaj sigurnosni rizik bit će prisutan duže razdoblje.

37. Opasnosti povezane sa širenjem infektivnih bolesti i zaraza te bolesti ovisnosti predstavljaju sigurnosni rizik, koji bi u budućnosti mogao rasti.

38. Uz nabrojane rizike, u Republici Hrvatskoj su i dalje prisutne posljedice petogodišnjeg rata, pri čemu se posebno ističe opasnost od zaostalih mina i eksplozivnih sredstava koje ugrožavaju ljudske živote i gospodarski razvoj.

39. Mogućnosti ugrožavanja informatičkog sustava Republike Hrvatske: Stalno povećavanje korištenja informatičke tehnologije u javnoj i privatnoj sferi, praćeno je konstantnim povećanjem rizika kompjutorskoga kriminala i ugrožavanja informatičkih sustava. Na ovom području rizici nisu samo u mogućnosti vanjskog ugrožavanja informatičkog sustava Republike Hrvatske, već i u mogućim zlouporabama privatnih podataka građana Republike Hrvatske od strane državnih tijela i institucija Republike Hrvatske, ili privatnih organizacija.

40. Negativne posljedice procesa globalizacije: Narastajuća globalna razlika između bogatih i siromašnih zemalja, zajedno s političkim posljedicama te neravnopravnosti, može negativno utjecati na gospodarske interese i razvoj Republike Hrvatske. Na ovom području moguće je očekivati pritiske na Republiku Hrvatsku radi prihvatanja rješenja koja ne bi bila u interesu razvoja hrvatskoga gospodarstva ili bi ugrožavala druge hrvatske interese i ciljeve.

IV. SIGURNOSNI KONCEPT

41. Kroz sigurnosni koncept definirana je temeljna svrha djelovanja na području nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske. Njime su određeni svrha i način realizacije funkcije nacionalne sigurnosti kao područja društvenog nastojanja usmjerenog na zaštitu, promicanje i ostvarivanje nacionalnih interesa u uvjetima postojećih i očekivanih sigurnosnih izazova, rizika i ugrožavanja, te s obzirom na raspoložive resurse.

42. Sigurnosni koncept temelji se na strategijskoj postavci da je nacionalna sigurnost područje djelovanja kojim se osiguravaju opstanak i pretpostavke razvoja društva u odnosu na ostale međunarodne čimbenike. U okviru navedenog pristupa, strategijsko promišljanje nacionalne sigurnosti daje prioritet na komponente koje su po prirodi djelatnosti usmjerene prema međunarodnom okruženju. Ostale komponente društvenog djelovanja obuhvaćene su u mjeri u kojoj svojim određenim aspektima posredno sudjeluju u jačanju ukupnih sigurnosnih potencijala i otpornosti na sigurnosne rizike i prijetnje. U metodološkom smislu, sigurnosni koncept prezentiran je putem definiranja sigurnosnih ciljeva Republike Hrvatske, te načela u okviru kojih se mjerama i instrumentima sigurnosne politike ostvaruju nastojanja na području nacionalne sigurnosti.

Sigurnosni ciljevi Republike Hrvatske

43. Opći sigurnosni cilj Republike Hrvatske je izgradnja pretpostavki i uvjeta za slobodan, pravedan i stabilan politički, ekonomski i socijalni razvoj hrvatskog društva, u suradnji i međusobnoj usklađenosti s drugim demokratskim državama. On će se ostvarivati putem postignuća sljedećih posebnih sigurnosnih ciljeva:

- Uspostava, razvoj i provedba odgovarajućih politika, mjera, aktivnosti i institucija na sigurnosnom području – sadržajno primjerenih zahtjevima za uspješno prevladavanje suvremenih i budućih sigurnosnih rizika i prijetnji za Republiku Hrvatsku.

- Izgradnja povoljnoga međunarodnoga sigurnosnog okružja na regionalnoj i globalnoj razini kroz uključivanje u međunarodne sigurnosne integracije i suradnju s drugim demokratskim državama.

- Razvoj stabilnog i gospodarski naprednog društva koje će biti dugoročno sposobno izgrađivati i održavati učinkovite sigurnosne mehanizme i resurse, te uspješno odgovarati na sigurnosne izazove, rizike i prijetnje.

Načela ostvarivanja nacionalne sigurnosti

44. Kroz načela ostvarivanja nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske postavljeni su temeljni konceptualni okviri organiziranja i djelovanja namjenskih institucija nacionalne sigurnosti, ali i svih drugih društvenih institucija i subjekata koji svojim aktivnostima posredno ili neposredno pridonose izgradnji i ostvarivanju nacionalne sigurnosti. Ova načela predstavljaju opće kriterije za usklađivanje i vrednovanje postignuća na području nacionalne sigurnosti. Ona su dugoročno postavljena, ali su podložna periodičnom vrednovanju i preispitivanju.

45. Načelo *kompleksnosti i višekomponentnosti nacionalne sigurnosti* zasniva se na modernom pristupu poimanju nacionalne sigurnosti kao rezultata poduzetih napora na više različitih područja društvene aktivnosti (političkom, ekonomskom, diplomatskom, obrambenom, znanstvenom i tehnološko-tehničkom, unutarnje-sigurnosnom i ekološkom). Društvena nastojanja na navedenim područjima odvijaju se u skladu s njihovom prirodom, njihovim ciljevima i logici funkcioniranja, dok ih u okvire nacionalne sigurnosti povezuju zajednički razlog djelovanja – očuvanje i unaprjeđenje nacionalne sigurnosti – te zajednički opći ciljevi. To podrazumijeva razlikovanje posebnih funkcionalnih područja, odnosno namjenskih institucija nacionalne sigurnosti, koje su specifično organizirane zbog ostvarivanja navedene funkcije, u odnosu na ostala područja, subjekte i nositelje kojima je ostvarivanje uloga i zadaća u sklopu nacionalne sigurnosti samo jedna od djelatnosti. Među namjenski formiranim institucijama i dalje se ističu oružane snage, obavještajno sigurnosne službe, policija te posebna upravljačka i politička tijela. U modernom pristupu nacionalnoj sigurnosti oni trebaju biti sposobni za sustavno i povezano djelovanje i prestaju biti isključive komponente sustava nacionalne sigurnosti, što ne umanjuje njihovu ključnu ulogu u sustavu.

46. Načelo *konceptualne i pravne uređenosti područja nacionalne sigurnosti*. Republika Hrvatska polazi od stajališta da u modernom demokratskom društvu nacionalna sigurnost mora biti konceptualno i pravno uređeno područje društvenog djelovanja. Konceptualna i pravna rješenja trebaju biti racionalno osmišljena, primjerena objektivnim uvjetima i postavljenim sigurnosnim ciljevima, društveno pravedna te postavljena u funkciji potpore demokratskom razvoju društva. U formalnom smislu ona moraju biti sukladna ustavnim odredbama, normama međunarodnog prava, te međunarodnim obvezama koje je na tom području prihvatila Republika Hrvatska. Nadležnosti i međusobni odnosi institucija moraju biti jasno uređeni i dosljedno provedeni u praksi.

47. Načelo *integralnog upravljanja i nadzora nad ostvarivanjem funkcija nacionalne sigurnosti* podrazumijeva sustavno organiziranje i koordinirano provođenje mjera i aktivnosti na području nacionalne sigurnosti, te njihovo stavljanje pod aktivni nadzor najviših tijela civilne vlasti. Najviša politička tijela – Sabor, Predsjednik Republike Hrvatske i Vlada Republike Hrvatske – ostvaruju političku nadzornu funkciju nad ostvarivanjem nacionalne sigurnosti, odnosno nad svim profesionalnim upravljačkim institucijama, posebnim nositeljima mjera i aktivnosti te cjelokupnim funkcionalnim djelovanjem sustava. To će omogućiti primjereni demokratski nadzor, povezivanje i usklađivanje djelovanja raspoloživih potencijala sa sinergističkim učincima, te racionalnost distribucije i korištenja dostupnih resursa.

48. Načelo *aktivnog uključivanja i učinkovitog sudjelovanja* u međunarodnim nastojanjima za izgradnju povoljnoga sigurnosnog okružja. Republika Hrvatska gleda na nacionalnu sigurnost kao varijablu koja predstavlja rezultat unutarnje snage i stabilnosti države te stabilnosti i napretka međunarodne zajednice. U suvremenim uvjetima, sigurnost je nedjeljiva – države i narodi međusobno su sigurnosno ovisni i upućeni jedni na druge. Navedena činjenica uvjetuje zajednički kooperativni pristup država, njihovo međusobno uvažavanje, usklađivanje i međusobno ojačavanje različitih organizacijskih mehanizama i

sudionika, orijentaciju na preventivno djelovanje na sigurnosnom području, te određivanje dugoročnih strategija djelovanja. Stabilno i sigurno međunarodno okružje, kao interes Republike Hrvatske, ne nastaje samo po sebi niti Republika Hrvatska želi biti samo pasivni korisnik prednosti takvog okružja koje bi nastalo nastojanjima drugih država. Osjećamo se odgovorni i obavezni aktivno pridonositi izgradnji takvih uvjeta, u skladu s objektivnim mogućnostima i raspoloživim resursima, te u onim organizacijskim oblicima angažiranja i aktivnostima u kojima možemo pružiti kvalitetni doprinos.

49. *Načelo zdravog i ravnopravnog partnerstva* predstavlja osnovu našeg pristupa uređenju odnosa s drugim državama. Zdravo partnerstvo podrazumijeva uspostavu odnosa suradnje i povjerenja, te lojalnosti svakog sudionika prema zajednički prihvaćenim metodama i ciljevima. Ravnopravnost ne znači potpuni paritet u odnosu na sudjelovanje u zajedničkim tijelima, ili pak ravnomjeran doprinos u svim zajedničkim poduhvatima. Ona znači angažiranje uz ravnopravne i pravedne uvjete – ekvivalentno objektivno raspoloživim resursima te sukladno doprinosu u ostvarivanju zajedničkih ciljeva.

50. *Regionalna usmjerenost sigurnosnog djelovanja* proizlazi iz činjenice da je Republika Hrvatska relativno mala država, te da su sigurnosni problemi suvremenog svijeta brojni i kompleksni. Zato, dok načelno podupire globalni pristup i angažiranje u međunarodnim sigurnosnim aktivnostima, Republika Hrvatska naglasak i težište stavlja na svoje angažiranje u okviru regije u kojoj se nalazi. Sigurnosni izazovi i prijetnje u regiji u kojoj se nalazi, bez obzira na njihov opseg, imaju veću važnost za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske od regionalnih izazova i prijetnji u drugim dijelovima svijeta.

V. SIGURNOSNA POLITIKA REPUBLIKE HRVATSKE – PODRUČJA I INSTRUMENTI

Integracija u NATO

51. Integracija u NATO jedan je od glavnih ciljeva hrvatske vanjske i sigurnosne politike. Mada je NATO i dalje organizacija za kolektivnu obranu, njegova uloga i misija se šire. Strateški koncept NATO-a, usvojen na summitu u Washingtonu 1999., predstavlja sigurnosnu platformu koju Hrvatska u potpunosti prihvaća i u čijem ostvarivanju želi sudjelovati. Vrijednost NATO-a, Hrvatska ne nalazi samo u sigurnosnim jamstvima za slučaj oružane agresije, već i u sustavu vrijednosti kojemu Hrvatska pripada i u skladu s kojima se želi razvijati. Ulaskom u Partnerstvo za mir (PfP) i Euroatlantsko partnersko vijeće (EAPC), Hrvatskoj se pruža mogućnost intenzivnog razvoja odnosa s NATO-om kao organizacijom, te s njegovim članicama pojedinačno.

52. Hrvatska drži iznimno važnim političko-savjetodavne mehanizme *Euro-atlantskoga partnerskog vijeća* (EAPC), najobuhvatnijeg i najsadržajnijeg trans-atlantskog sigurnosno-političkog foruma, u kojemu će i u budućnosti aktivno i konstruktivno sudjelovati. Važan element suradnje u okviru *Partnerstva za mir* jest *Proces planiranja i raščlambe* (PARP), u okviru kojega Hrvatska i NATO definiraju i ostvaruju partnerske ciljeve. Ti ciljevi predstavljaju inventar kapaciteta koje će Hrvatska kao partner razviti i staviti na raspolaganje NATO-u za zajedničke potrebe, kao i jezgru iz koje će se sukcesivno razvijati ostali kapaciteti, sve do postizanja pune kompatibilnosti stjecanjem statusa članice *Saveza*. Sukladno s tim, Hrvatska drži prioritarnim sudjelovanje u mirovnim i humanitarnim misijama pod vodstvom NATO-a. Relevantna iskustva u tom pogledu Hrvatska je stekla tijekom šest godina potpore misiji IFOR/SFOR-a u susjednoj Bosni i Hercegovini.

53. Ulazak Republike Hrvatske u NATO strateški je srednjoročni cilj kojem će se podrediti svi objektivno raspoloživi resursi. Pripreme i prilagodbe za punopravno članstvo moraju teći sustavno i koordinirano na razini cijele države. U tu svrhu već je osnovana Međuresorna radna skupina Vlade Republike Hrvatske, sa zadaćom pripreme godišnjih planova za pripremu članstva Republike Hrvatske u NATO-u. Ulaskom Hrvatske u *Akcijski*

plan za članstvo u NATO-u (MAP), izrada godišnjih planova priprema, postat će formalan oblik komunikacije sa Savezom.

54. U skladu s politikom »otvorenih vrata«, Savez će uputiti poziv za pristupanje novim članicama. Širenjem NATO-a, proširit će se i područje vladavine zajedničkih vrijednosti – demokracije, ljudskih sloboda i vladavine prava. Hrvatsku očekuje iznimno intenzivan proces harmonizacije s NATO-om, s ciljem približavanja visokim standardima Saveza. Ti standardi su i politički i tehnički. Za očekivani ulazak u članstvo NATO-a bit će potrebno ispuniti i jedne i druge.

Integracija u Europsku uniju i Europsku sigurnosno- -obrambenu politiku (ESDP)

55. Integracija u Europsku uniju najznačajniji je i najsloženiji poduhvat pred kojim stoje hrvatska država i društvo. Riječ je o procesu koji će imati dalekosežne posljedice za hrvatsko društvo u cjelini, na njezino gospodarstvo i na nacionalnu sigurnost. Poseban aspekt te integracije jest *Europska sigurnosno-obrambena politika (ESDP)*, kao integralni dio *Zajedničke vanjsko-sigurnosne politike EU (CSFP)*. Potpisivanjem i stupanjem na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SAA) s EU, Hrvatska i formalno otpočinje politički dijalog i suradnju s Unijom o svim temama za koje strane utvrde da su od zajedničkog interesa, uključujući i sigurnosno-obrambena pitanja.

56. Hrvatska će svoju vanjsku i sigurnosnu politiku usklađivati sa stajalištima i djelovanjem EU, u svim važnijim pitanjima globalnoga, europskog i regionalnog karaktera. Hrvatska izražava spremnost i interes za sudjelovanje u mirovnim i humanitarnim misijama EU – tzv. Petersberškim zadaćama EU, definiranim u Amsterdamskom ugovoru iz 1997. Sudjelovanje u misijama pod vodstvom NATO-a, odnosno EU, Hrvatska drži prioritetom u području sudjelovanja u međunarodnim mirovnim i humanitarnim misijama. S tim ciljem, Hrvatska nudi Europskoj uniji sve kapacitete koji stoje na raspolaganju NATO-u, uzimajući u obzir komplementarnost ESDP-a s konceptom *Europskog sigurnosno-obrambenog identiteta (ESDI)*, razvijanog u okviru NATO-a.

57. Osim političkoga dijaloga i vojno-obrambene suradnje, Hrvatska važnim drži i suradnju i usklađivanje politike i praktičnog djelovanja u borbi za suzbijanje tzv. asimetričnih sigurnosnih izazova, rizika i prijetnji – terorizma, organiziranog kriminala, ilegalnih migracija i trgovine ljudima, osobito ženama i djecom. Riječ je o ugroženostima čiji inicijatori i organizatori koriste Hrvatsku prvenstveno kao koridor, odnosno tranzitno područje na putu prema EU, koja je najčešće krajnje odredište djelovanja. Osobito značenje imat će učinkoviti nadzor državnih granica, ali i drugi oblici pravosudne suradnje i suradnje na području unutarnjih poslova. Kako navedeni rizici nose snažan destabilizirajući potencijal i za samu Hrvatsku, suradnja u borbi na suzbijanju ovih opasnosti zajednički je interes i spada u red hrvatskih prioriteta.

Odnosi sa susjedima i regionalna suradnja

58. Razvijeni odnosi i suradnja sa susjedima temelj su i politički preduvjet potpune hrvatske integracije u europsku maticu. Bez mira i sigurnosti u našem neposrednom okružju, ne može biti postignuta optimalna razina nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske. Države u hrvatskom okružju mogu, načelno, biti razvrstane u sljedeće tri kategorije: 1.) visoko razvijene liberalne demokracije, pripadnice europske integracijske matice, članice EU; 2.) države u visokom stupnju tranzicije, pred priključenjem Europskoj uniji, odnosno NATO-u; 3.) države pred početkom cjelovitoga procesa tranzicije, bremenite sigurnosnim i gospodarsko-socijalnim problemima i pod intenzivnim nadzorom međunarodne zajednice. Niti jedna od država iz hrvatskoga okružja ne predstavlja izravnu sigurnosnu prijetnju za Republiku Hrvatsku. Procesi i stanja u nekim državama predstavljaju određeni sigurnosni

rizik za Republiku Hrvatsku.

59. Odnosi s *Bosnom i Hercegovinom* imali su u proteklom desetljeću izravan utjecaj na nacionalnu sigurnost u Hrvatskoj. Hrvatska, zbog zemljopisnog položaja i zbog činjenice da su Hrvati jedan od triju konstitutivnih naroda, ima izrazit interes da Bosna i Hercegovina bude stabilna i demokratska država, sposobna za samostalan održivi razvoj i, u što skorijoj budućnosti, potpuno integrirana u europsku maticu. S tim ciljem, Hrvatska će nastaviti sa započetom politikom aktivne afirmacije središnjih državnih vlasti Bosne i Hercegovine, održavajući stalan dijalog s predstavnicima izvršne i zakonodavne vlasti susjedne države. Posebna pozornost bit će posvećena Međudržavnom vijeću za suradnju Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Skrb za pripadnike hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini odvijat će se transparentno i na programskoj osnovi. Osobita skrb jamči se stradalnicima rata – udovicama, ratnoj siročadi i ratnim vojnim invalidima. *Povratak prognanika i izbjeglica* temeljna je pretpostavka pune normalizacije međudržavnih odnosa. Usprkos napretku, ovaj proces odvija se još uvijek sporo i neujednačeno, uz zamjetan nerazmjer među entitetima. U Republici Srpskoj vlada osobito restriktivna praksa glede povratka Hrvata i Bošnjaka. Hrvatska će, svjesna svoje odgovornosti za regionalnu stabilnost i sigurnost, nastaviti s vlastitom politikom nediskriminacije na bilo kojoj osnovi, glede povratka i povrata imovine. Međutim, povratak je dvosmjernan proces i bez suradnje sviju sudionika neće biti uspješan. Važan element sigurnosne politike Republike Hrvatske, u odnosu na Bosnu i Hercegovinu, jest suradnja u području kontrole granica te općenito suradnja na području unutarnjih poslova. S ciljem onemogućavanja i sprječavanja tzv. asimetričnih izazova i prijetnji – terorizma, organiziranog kriminala i ilegalnih migracija – Hrvatska će poticati suradnju nadležnih tijela dviju država. Takva suradnja trebala bi biti u narednim godinama najveći zajednički zalag regionalnoj i europskoj sigurnosti i stabilnosti.

60. Prekretnica u odnosima između Republike Hrvatske i *Savezne Republike Jugoslavije (SRJ)* dogodila se parlamentarnim i predsjedničkim izborima u SRJ, u listopadu 2000. godine. Tim događajem stvorene su pretpostavke za punu normalizaciju odnosa i, slijedom toga, uspostavu dobrosusjedskih odnosa. Otvaranjem procesa izručenja Haškom tribunalu najodgovornijih osoba za zločine počinjene u agresiji na Republiku Hrvatsku, učinjen je sljedeći važan korak u procesu normalizacije. Procesuiranjem ostalih optuženika za ratne zločine bit će otklonjena jedna od najvećih zapreka uspostavi istinskih dobrosusjedskih odnosa i punoga povjerenja među državama. Utvrđivanje sudbine nestalih i zatočenih građana Republike Hrvatske tijekom ratne agresije, pitanje je od iznimne važnosti te ima apsolutni prioritet. U preostala važna pitanja za uspostavu dobrosusjedskih odnosa spadaju povratak prognanika i konačno utvrđivanje državne granice, kao i rješavanje sigurnosnog pitanja hrvatske Prevlake. Ovo posljednje, Hrvatska će, kao sigurnosno pitanje, nastojati riješiti u dobroj vjeri i na obostranu dugoročnu korist. Samo rješavanjem preostalih otvorenih pitanja u dobroj vjeri, bit će stvorene pretpostavke za dugoročnu dobrosusjedsku suradnju i puni angažman svih nacionalnih resursa na objema stranama – prvenstveno gospodarskih, zatim sigurnosnih, kulturnih i drugih. S tim ciljem iznimno je važno bilateralnim državnim ugovorima na vrijeme urediti sva područja suradnje, za koja postoji obostrani interes.

61. U odnosima sa *Slovenijom*, koji su tijekom čitavoga razdoblja neovisnosti dviju država bili dobrosusjedski i partnerski, Hrvatska će konstruktivno i u dobroj vjeri nastojati riješiti preostala otvorena pitanja. To su, u prvom redu, pitanje granice u Piranskom zaljevu i pitanje štednih uloga hrvatskih štediša Ljubljanske banke. Međutim, niti jedno od ovih pitanja nije utjecalo, niti smije utjecati, na visoku razinu odnosa i sadržaje partnerstva Hrvatske i Slovenije.

62. *Italija*, kao važna i velika članica EU i NATO-a, s kojom Hrvatska dijeli dugu pomorsku granicu, važan je promotor Hrvatske u pristupanju tim integracijama. Rimski i Osimski sporazumi čine nepromjenjivu sastavnicu odnosa s Italijom.

63. *Mađarska*, odnedavno članica NATO-a, stabilan je susjed i partner s kojim Hrvatska od stjecanja neovisnosti ima besprijeekorne odnose u svim područjima. Integracijska iskustva Mađarske dragocjena su za Republiku Hrvatsku.

64. *Regionalna je suradnja*, u svom multilateralom segmentu, važna sastavnica hrvatske sigurnosne politike. U posljednjem desetljeću ona je bila institucionalizirana u obliku brojnih inicijativa. Raznolikost tih inicijativa dodatno naglašava multi-regionalni identitet Hrvatske – *Srednjoeuropska inicijativa* (SEI), *Proces suradnje u jugoistočnoj Europi* (SECI), *Radna zajednica Alpe-Jadran*, *Radna zajednica podunavskih regija*, *Jadransko-jonska inicijativa*, *Kvadrilateral*, *Forum ministara obrane jugoistočne Europe* (SEDM) – glavni su primjeri regionalne forumske suradnje. *Pakt o stabilnosti za jugoistočnu Europu* (PS), pokrenut na inicijativu EU, potiče i omogućava sinergiju svih postojećih inicijativa, unoseći istodobno novu kvalitetu i nove sadržaje. Primjer uspješnosti Pakta o stabilnosti jest osnivanje *Regionalnog centra za pomoć u implementaciji i verifikaciji nadzora razoružanja* (RACVIAC), osnovanog u suradnji Njemačke i Hrvatske. Hrvatska je zainteresirana za produbljivanje svih oblika suradnje, a u području vojno-obrambene suradnje, za sudjelovanje u zajedničkim vojnim postrojbama, namijenjenim za djelovanje u mirovnim misijama država srednje Europe – multinacionalnoj brigadi u okviru *Kvadrilaterale*, kao i u okviru *Procesa suradnje srednjoeuropskih država u mirovnim operacijama* (CENCOOP). Ova vrsta suradnje nezaobilazna je poluga izgradnje sigurnosti i povjerenja u svim regijama kojima Hrvatska pripada, a osobito u regiji jugoistočne Europe.

Suradnja s međunarodnim organizacijama

65. Kako bi osigurala što šire razumijevanje i potporu za svoju sigurnosnu i vanjsku politiku, Hrvatska, uz bilateralnu i regionalnu suradnju, osobitu pozornost poklanja aktivnom sudjelovanju u radu međunarodnih organizacija – Ujedinjenim narodima (UN), Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju (OSCE), Vijeću Europe (VE), Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) i drugima.

66. Hrvatska vidi UN kao krovnu međunarodnu organizaciju koja posjeduje ne samo sposobnosti za kolektivnu sigurnost, već i sposobnosti za provođenje preventivne diplomacije, mirovnih operacija i drugih mjera za izgradnju mira i sigurnosti na globalnoj razini.

67. Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OSCE) predstavlja okosnicu europske kooperativne sigurnosti. Njezine terenske misije i promatračke aktivnosti jesu konkretan doprinos sigurnosti i širenju najviših međunarodnih demokratskih standarda. Pozitivna iskustva koje je stekla u izravnoj suradnji s misijom OSCE-a, Hrvatska će aktivno prenositi jačanjem vlastitoga sudjelovanja u svim oblicima aktivnosti Organizacije.

68. Hrvatska je postala članicom UN-a i OSCE-a neposredno nakon međunarodnog priznanja. Obje organizacije odigrale su važnu ulogu u procesu njezine afirmacije. Najvažniji događaj, bez sumnje, je bila uspješno provedena reintegracija hrvatskog Podunavlja u matični ustavno-pravni poredak, pod prijelaznom administracijom UN-a. Međutim, u početnome razdoblju članstva, Hrvatska je češće bila objekt aktivnosti navedenih organizacija, a rjeđe aktivni subjekt u njihovim aktivnostima.

69. U godinama koje dolaze nastojat ćemo dodatno afirmirati vlastiti položaj, dajući odgovarajući doprinos u svim područjima rada – političkom, gospodarskom, vojnom, kao i u području zaštite ljudskih prava i demokratskih sloboda. U obje će organizacije Hrvatska pridonositi razvoju i stvaranju opće prihvaćenih pravila i prakse u području prevencije sukoba i upravljanja krizama.

Kontrola oružja i mjere izgradnje povjerenja i sigurnosti

70. Od stjecanja neovisnosti, Hrvatska je aktivan sudionik i stranka svih globalnih međunarodnopravnih instrumenata na području kontrole oružja i razoružanja — *Ugovora o*

neširenju nuklearnog oružja (NPT), Ugovora o potpunoj zabrani nuklearnih proba (CTBT), Konvencije o zabrani kemijskog oružja (CWC), Konvencije o zabrani bakteriološko-biološkog oružja (BWC) i Konvencije o zabrani određenih vrsta konvencionalnog oružja, s pripadajućim protokolima (CCW). Hrvatska je stranka i izvorna potpisnica Otavske konvencije o zabrani protupješačkih mina.

71. Hrvatska nema, niti razvija oružje za masovno uništavanje. Doprinos Hrvatske sprječavanju širenja oružja za masovno uništavanje, sastojat će se u temeljitoj implementaciji postojećih međunarodnih mehanizama te razvijanju učinkovitoga nacionalnog sustava za nadzor izvoza, osobito osjetljivih tehnologija i supstanci za dvostruku namjenu koje mogu biti korištene u proizvodnji takve vrste oružja, kao i sredstava za prijenos oružja za masovno uništavanje (tehnologija projektila). Uspjeh ovih nastojanja osigurat će se usklađenim djelovanjem ovlaštenih tijela hrvatske državne uprave, te usvajanjem modernih zakonodavnih rješenja, a posebno će ovisiti o daljnjem širenju međunarodne suradnje u razmjeni podataka.

72. S tim ciljem, Hrvatska izražava spremnost i interes za pristupanje međunarodnim aranžmanima na području nadzora izvoza tehnologije – *Vasenarski sporazum, Australaska skupina i Režim za nadzor tehnologije projektila* (MTCR). Osobito je važno za Hrvatsku pristupiti Vasenarskom sporazumu, koji uređuje izvoz, uvoz i transfer supstanci i robe s dvostrukom namjenom (*dual use*). Uz mogućnost razmjene informacija, time će se unaprijediti i izgledi hrvatskih proizvođača za plasman robe na svjetsko tržište. Hrvatska će uskladiti svoj režim na području izvoza oružja i vojne opreme s *Kodeksom EU o izvozu oružja*, kako bi se i na ovom osjetljivom području postigla optimalna usklađenost regulative i djelovanja.

73. Hrvatska aktivno i u dobroj vjeri sudjeluje u provedbi *Sporazuma o sub-regionalnoj kontroli oružja*, sklopljenog prema članku IV. Aneksa Ib Dejtonskog mirovnog sporazuma (tzv. *Sporazum iz Firence*), čija je uspješna implementacija . značajno pridonijela izgradnji povjerenja među strankama (Republika Hrvatska, SRJ, BiH/Federacija i Republika Srpska). Hrvatska, međutim, drži da bi pristupanje *Sporazumu o konvencionalnim snagama u Europi* (CFE Treaty) i svođenje Sporazuma iz Firence u okvire CFE-a, bio sljedeći logičan i legitiman korak, koristan i za regionalnu i za europsku sigurnost. Hrvatska aktivno sudjeluje u implementaciji Bečkoga dokumenta iz 1999. i svih drugih mjera za izgradnju povjerenja i sigurnosti usvojenih u okviru OEES-a.

74. *Problem malog i lakog oružja (SALW)* zahtijeva koordiniran međunarodni napor, želi li ga se iskorijeniti. Hrvatska je, kao zemlja koja je osjetila posljedice nenadziranog raspačavanja i prometa malim i lakim oružjem, spremna aktivno sudjelovati u svim međunarodnim i regionalnim naporima za njegovo stavljanje pod odgovarajući sustav nadzora. Uspješan program prikupljanja i uništavanja malog i lakog oružja od stanovništva na cijelom području Republike Hrvatske, a posebno u hrvatskom Podunavlju, kao i sudjelovanje hrvatskih stručnjaka u međunarodnim forumima, ukazuju na hrvatske mogućnosti. Uz postojeće globalne mehanizme UN-a, te regionalne OEES-a, posebno su značajni naponi u okviru Pakta o stabilnosti.

Doprinos međunarodnim mirovnim i humanitarnim operacijama

75. Dosadašnje sudjelovanje Hrvatske u međunarodnim mirovnim i humanitarnim operacijama bilo je ograničeno činjenicom da su svi resursi godinama bili angažirani u obrani zemlje od agresije. Aktivniji pristup ovom segmentu međunarodne suradnje bit će, sukladno s mogućnostima, važan element hrvatske sigurnosne politike. Mirotvorstvo je jedno od temeljnih načela Ustava Republike Hrvatske.

76. Pri donošenju odluka o sudjelovanju u međunarodnim mirovnim misijama vodit će se računa o validnoj međunarodno-pravnoj osnovi mandata, integracijskim ciljevima Republike Hrvatske, kao i lokaciji kriznog žarišta. Sukladno s tim, Hrvatska prepoznaje UN kao krovnu

organizaciju zaduženu za očuvanje mira i sigurnosti u svijetu, pod čijim okriljem mirovne misije imaju punu legitimnost. U samoj provedbi, za Hrvatsku će prioritet imati misije pod vodstvom NATO i EU. *Također su, za Hrvatsku važnije mirovne misije u kriznim žarištima koje imaju direktniji utjecaj na nacionalnu sigurnost.* S obzirom na ograničenost resursa i sposobnosti, Hrvatska će promovirati sudjelovanje u mirovnim misijama putem partnerstva s drugim demokratskim državama te kroz regionalno utemeljene multinacionalne mirovne snage, kao što su MLF i CENCOOP.

Razvoj obrambenih sposobnosti

77. Osnovna zadaća obrambenog sustava je osiguranje sposobnosti za samoobranu. Osim toga, nova sigurnosna realnost zahtijeva njegov razvoj u smjeru stjecanja sposobnosti za širi spektar zadaća. U okviru obrambenog sustava, Oružane snage Republike Hrvatske temeljni su nositelj funkcije obrane i ustavno odgovorne za zaštitu suverenosti i teritorijalnog integriteta. Oružane snage se mogu uporabiti u samoobrani, kao i zaštitu vitalnih interesa Republike Hrvatske kada diplomatski i politički mehanizmi nisu dovoljni za odvrćanje potencijalne agresije ili ugroženosti.

78. Obrambeni sustav se mora razvijati u smjeru direktnog podupiranja sigurnosne i vanjske politike Republike Hrvatske. To rezultira novom ulogom i zadaćama Oružanih snaga. Oružane snage moraju razviti sposobnosti za aktivni doprinos izgradnji povoljnog okruženja, razvijanjem i jačanjem međunarodne suradnje, povjerenja, partnerstva i savezništva, te sudjelovanjem u međunarodnim mirovnim operacijama, upravljanju krizama, humanitarnim operacijama i zajedničkim vojnim vježbama.

79. Oružane snage će razviti sposobnosti i za zadaće potpore civilnim institucijama u stanju neposredne ugroženosti i drugim kriznim situacijama, poput elementarnih nepogoda i drugih nesreća, kada razmjeri i uvjeti tih okolnosti nadilaze sposobnosti i raspoložive resurse institucija zaduženih za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara. Oružane snage moraju također biti sposobne za pomoć civilnim institucijama putem provedbe »netradicionalnih zadaća«, kao što su borba protiv terorizma, proliferacije oružja za masovno uništavanje, prometa drogama i sl.

80. U okviru razvoja obrambenog sustava, Oružane snage Republike Hrvatske moraju postati moderna i dobro opremljena borbena sila koja će po svom karakteru, veličini, strukturi, sustavu upravljanja i zapovijedanja, obuci i izobrazbi biti sposobna odgovoriti zahtjevima nacionalne obrane kao i novim izazovima i prijetnjama vojne i nevojne prirode. Također, Oružane snage moraju biti sposobne odgovoriti zahtjevima koji proizlaze iz integracijskih ciljeva i međunarodnih obveza Republike Hrvatske. Zbog toga, jedan od najvažnijih principa razvoja Oružanih snaga mora biti postizanje interoperabilnosti sa snagama država članica NATO-a.

81. U ovakvim okvirima, Hrvatska mora prepoznati koje elemente vlastite vojne industrije je potrebno zadržati i dalje razvijati, a koje može razvijati u suradnji s partnerima.

82. Hrvatska temelji svoj obrambeni sustav na načelima demokratske kontrole nad oružanim snagama i transparentnosti obrambenih sposobnosti, planova, programa i resursa.

Unutarnja sigurnost Republike Hrvatske

83. Krajnji cilj Republike Hrvatske na području unutarnje sigurnosti je ostvarivanje individualne sigurnosti svih njezinih stanovnika. Bez ostvarivanja navedenog cilja nije moguće ostvarivanje stanja pune sigurnosti Republike Hrvatske, zaštite njezina suvereniteta i teritorijalnog integriteta, kao i ostvarivanje uvjeta za dalji razvoj njezina političkog i gospodarskog sustava.

84. Koncept individualne sigurnosti temelji se na zaštiti ustavnog poretka, kontinuiranog razvoja demokracije, jamstva sigurnosti svih stanovnika Republike Hrvatske, te jamstva

zaštite i poštovanja svih temeljnih ljudskih i građanskih prava. Ostvarivanje ovog cilja zahtijeva ne samo dalje razvijanje elemenata sustava nacionalne sigurnosti, već i konstantno razvijanje i jačanje svih institucija demokratske države, pravnog sustava i gospodarstva Republike Hrvatske, koji zajedničkim djelovanjem stvaraju okvir za ostvarivanje, ali i sprječavanje ugrožavanja navedenih prava putem razvoja odgovarajućih zakonskih rješenja i nadzornih mehanizama. Kroz potpuno ostvarivanje koncepta individualne sigurnosti, odnosno zaštite i sigurnosti svakog građana Republike Hrvatske, ostvaruju se i uvjeti za postizanje zaštite svih državnih institucija.

85. Na području daljeg unapređivanja i razvoja pravosudnog sustava Republike Hrvatske prioritet je poboljšavanje djelovanja istog, kako bi se ojačao okvir za jačanje unutarnje političke stabilnosti, zaštite stanovnika, te daljeg gospodarskog razvoja Republike Hrvatske. Bez učinkovitog pravosudnog sustava nemoguće je ostvariti interese i ciljeve Republike Hrvatske na području nacionalne sigurnosti.

86. Uz ojačavanje i kontinuiran razvoj demokratske države, za postizanje dugoročne stabilnosti Republike Hrvatske od izuzetne je važnosti nastavljanje razvoja gospodarstva, njegova potpuna transformacija prema tržišnom gospodarstvu te stvaranje uvjeta za smanjivanje nezaposlenosti. Sposobnost gospodarskog sustava u zadovoljavanju potreba njezinih građana neophodna je u stvaranju uvjeta za postizanje društvenog mira i političke stabilnosti Republike Hrvatske.

87. Radi postizanja tog cilja Republika Hrvatska mora nastaviti s potrebnim gospodarskim reformama usmjerenim ka liberalizaciji trgovine, reformi financijskog sektora, poticanju stranih ulaganja, smanjivanju vanjskog duga. Radi ostvarivanja navedenih ciljeva potrebno je kreirati dugoročnu gospodarsku strategiju Republike Hrvatske. Sve mjere gospodarske reforme moraju omogućiti stvaranje kompetitivnoga gospodarskog sustava Republike Hrvatske, koji će se postepeno integrirati s gospodarskim sustavom Europske unije.

88. Od strategijskog značenja je da se u privatizaciji gospodarstva vodi računa o zaštiti nacionalnih interesa, posebno u područjima gospodarstva važnim za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske.

89. Jedan od ključnih uvjeta za ostvarivanje nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske je uspješna transformacija obrazovnog i znanstvenog sustava. Od kvalitete navedenog sustava ovisi razvoj Republike Hrvatske na svim područjima te integriranje Republike Hrvatske u međunarodne gospodarske, političke i sigurnosne integracijske procese.

90. Značajno područje za ostvarivanje stabilnosti i sigurnosti Republike Hrvatske je i pitanje ostvarivanja pune ekološke zaštite stanovnika i teritorija Republike Hrvatske. Na ovom području poduzete aktivnosti trebaju biti usmjerene na zaštitu i očuvanje resursa koji mogu biti izravno ugroženi nekontroliranim gospodarskim razvojem. U ostvarenju tog cilja potrebno je uvažiti ekološke standarde prisutnih u Europi i svijetu.

91. Prijetnje koje mogu ugroziti informatički sustav Republike Hrvatske zahtijevaju stvaranje i primjenu strategije razvoja ovog sustava, radi sprječavanja vanjskih ugrožavanja ali i moguće zloporabe prikupljenih podataka o stanovnicima Republike Hrvatske od strane državnih institucija i privatnih organizacija. Svim donesenim rješenjima mora se omogućiti zaštita tajnosti podataka i privatnosti svakog stanovnika Republike Hrvatske, što uključuje i pravo svakog stanovnika Republike Hrvatske da odluči o pristupu i načinu upotrebe ovih podataka.

92. U borbi protiv sigurnosnih rizika poput terorizma i organiziranog kriminala, potrebno je poduzeti i niz specifičnih mjera radi neutralizacije navedenih opasnosti. Ove mjere obuhvaćaju uspostavljanje djelotvornog sustava kontrole granica Republike Hrvatske, produbljivanje policijske i obavještajne suradnje sa susjednim državama u praćenju i sprječavanju djelovanja terorističkih grupa i organiziranog kriminala, preciznu pravnu

regulaciju statusa imigranata i tražitelja azila, usklađivanje procedura izručenja osoba osumnjičenih za navedene aktivnosti s procedurama drugih europskih država (a posebno procedurama EU), povezivanje relevantnih nacionalnih baza podataka s istovrsnim bazama podataka drugih država, a posebno država EU.

93. Ostvarivanje svih aktivnosti usmjerenih na jačanje unutarnje sigurnosti Republike Hrvatske primarni je zadatak snage i službe Ministarstva unutarnjih poslova, pravosudnog sustava Republike Hrvatske, inspekcijskih službi, te sustava civilne zaštite Republike Hrvatske. Ministarstvo unutarnjih poslova s obzirom na svoje ovlasti i zadatke ima ključnu ulogu na ovom području. Eventualno angažiranje Oružanih snaga u ovim aktivnostima može biti samo iznimno te mora biti precizno zakonski uređeno.

94. Sustav civilne zaštite Republike Hrvatske glavni je organizacijski okvir u sprječavanju i saniranju posljedica prirodnih i tehnoloških katastrofa. S obzirom da se Republika Hrvatska suočava s trajnim sigurnosnim rizicima na ovom području, dalji razvoj sustava civilne zaštite treba se kretati u smjeru organiziranja jedinstvenog sustava zaštite i spašavanja. To će se ostvarivati kroz objedinjavanje različitih djelova sustava, trenutno raspoređenih u nizu ministarstava, u moderan sustav civilno-vojnog kriznog planiranja i upravljanja u kriznim situacijama.

95. Borba protiv unutarnjih ugrožavanja sigurnosti utemeljena je na integralnom pristupu, zasnovanom na organizacijskoj koordinaciji svih relevantnih komponenti sustava nacionalne sigurnosti radi postizanja potrebne integracije u djelovanju protiv sigurnosnih rizika. Sustav unutarnje sigurnosti Republike Hrvatske treba težiti što većoj suradnji i uvezanosti s istovjetnim sustavima drugih država, koje povezuju zajednički sigurnosni izazovi.

VI. ZAKLJUČAK

96. Republika Hrvatska definira svoje nacionalne interese i sigurnosne ciljeve sukladno s prirodom i vrijednostima svojega demokratskoga društvenog uređenja te objektivnim unutarnjim i međunarodnim okolnostima, uz uvažavanje interesa i ciljeva drugih država i naroda. Stoga njen koncept ostvarivanja nacionalne sigurnosti obilježavaju dvije temeljne orijentacije – kompleksnost u odnosu na obuhvat područja i sadržaja aktivnosti te kooperativnost i partnerstvo u odnosu prema međunarodnom okruženju.

97. Nacionalne vrijednosti, interesi, ciljevi i temeljne konceptualne postavke definirane ovim dokumentom, predstavljaju dugoročna rješenja. Konceptualna rješenja, a pogotovo, postavke sigurnosne politike definirane u ovom dokumentu, podložna su kontinuiranom vrednovanju i preispitivanju i mijenjat će se u slučaju promjene temeljnih čimbenika i stanja sigurnosnog okružja ili pak bitnih promjena na području unutarnjeg razvoja i raspoloživih resursa. Na temelju stavova i rješenja definiranih ovim dokumentom razvijat će se, razrađivati i vrednovati konceptualna rješenja na pojedinim posebnim funkcionalnim područjima nacionalne sigurnosti.

Klasa: 200-01/02-01/02

Zagreb, 19. ožujka 2002.

HRVATSKI SABOR

Predsjednik

Hrvatskoga sabora

Zlatko Tomčić, v. r.